

Thorvald Staunings nytårstale

Taler

Thorvald Stauning
Statsminister

Sted

Ukendt

Det er uden Sorg, man tager Afsked med Aaret 1938. Det var et trist Aar med Uro og Kampe, og det er desværre med smaa Forventninger, vi skrider over Tærskelen til det nye Aar.

Disse Ord gælder dog mindre Danmark end Verden som Helhed. Det er de internationale Forhold, som fremkalder Bekymringen, thi Faren for alvorlige Forviklinger synes stadig at være til stede ude i Europa, og i forvejen gaar krigen i Østen sin Gang, ligesom Borgerkrigen i Spanien vedvarer. De Magtforskydninger i Europa, som det forløbne Aar har medført, har ændret meget i Billedet af Europa, men har øjensynlig ikke bidraget til Sikring af Ro og Samvirken.

Magtgrupperingerne er forandret, Rustningerne er forøget, men Usikkerheden er ogsaa forøget, og Folkene lever under Trykket af den Fare, der synes at true Freden.

Septemberdagens Uro staar i vor Erindring. Krigen syntes at være forestaaende, Opmarchen var, i hvert fald billedlig talt, begyndt, og saa følte det som en Befrielse, at Krigen afværgedes, at fornødne Ofre blev bragt for at sikre Fredens Opretholdelse. Men der var ingen, som havde Følelsen af, at det var en varig Sikring, som var hidført. I den følgende Tid er nye Urovarsler hejst, og vi gaar ud af Aaret uden den Tryghed, som er en væsentlig Betingelse for Erhvervsliv, for Arbejde og Omsætning.

Danmark har forsaavidt ringe Aarsag til at være foruroliget. Vi har ikke Strid med andre Nationer, og den danske Nation har intet ønske om at fortrædige Andre.

Der verserer nu og da meningsløse Rygter om Grænsestrid, om politisk Tryk fra

andre Nationer, ja endog om Aftaler eller om Krav, som skal være fremsatte. Disse Rygter er ikke ufarlige, og det vilde være bedst stemmende med Landets Interesser, om danske Borgere gav Afkald paa at deltage i Rygtesmederi eller Kolportage af Rygter. Der er intet som helst Grundlag for de hidtil fremkomne Historier, og vi har alle Grund til at ønske, at der aldrig maa blive Grundlag for saadanne.

Vor Grænse er fastlagt efter en Afstemning, som Parterne havde lovet at bøje sig for, og fra dansk Side er der vist den bedste Vilje til at indrette Forholdene for det tyske Mindretal i Grænseegnen saa frit og godt, som det er muligt. Der er intet Grænsespørgsmaal og ingen Strid, og der er ikke stillet politiske Krav til os ved Afslutningen af de eksisterende Handelsaftaler – saaledes som det visse Steder fortælles. Vi skal ikke søge at foreskrive andre Nationer, hvorledes de skal indrette sig, og vi maa ved korrekt Holdning ogsaa opnaa Retten til at bevare det danske Samfund saaledes, som dette historisk er udviklet igennem Aarhundreder.

Hvad der kan vække Forbavselse i Danmark, er de af danske Borgere iværksatte Forsøg paa at plagiere Bevægelser, som er set i Udlandet. Og endnu mere disse Bevægelser Anvendelse af Midler, der hidtil var ukendte i den politiske Kamp. Naar Uærlighed, Usandhed, ja endog Tyveri bliver anvendelige Midler i Kampen om politiske Retningslinier og politisk Indflydelse, saa har de, der bruger disse Midler, fjernet sig langt fra hæderligt Demokratis Metoder, og de har intet Krav paa Demokratiets Beskyttelse.

Naar jeg ser bort fra disse ondartede Udslag af politisk Kamp og alene betragter Udviklingen i Danmark, saa maa man give de mange Udlændinge Ret i deres Erklæringer om, at Danmark er et lykkeligt Land. Aaret, der gik, bragte Arbejderklassen rimelige Fremskridt i Forholdet til Arbejdsgiverne, betydningsfulde Love som eksempelvis Ferieloven og de vigtige Beskæftigelseslove. Vor Samhandel med andre Lande er gaaet frem, saaledes at Handelen, Import og Eksport, er nær ved at have naaet samme Omfang som før Krisen, og Produktionen saavel i Landbrug som i Industri har været i Fremgang, og Landbrugserhvervet er ogsaa i økonomisk Henseende naaet et godt Stykke fremad. Desuagtet lider Landet og Befolkningen fremdeles under en omfattende Arbejdsløshed – dog ved Aarets Udgang mindre end Aaret før.

Der er sat betydelige Midler ind paa Modvirkning af dette Onde ved offentlige

Arbejder, og store Planer til saadanne Arbejder er optaget til Forberedelse, og Udførelsen vil følge i det nye Aar. Men som saa ofte sagt, i et Samfund, der hviler paa Privatøkonomien, kan Arbejdsløsheden kun overvindes ved Forøgelse af den privatøkonomiske Produktion eller ved en indgribende Omlægning indenfor Produktionen. At disse Problemer maa være Genstand for fortsat Opmerkssomhed, er en Selvfølge, navnlig under Hensyn til Udlandets Afspærrings- og Selvforsyningspolitik.

Der sker stadig Forbedringer af Erhvervenes tekniske Anlæg, og hver Forbedring medfører Formindskelse af Arbejderantallet. Det kan af flere Grunde næppe være anderledes, men saa rejser sig ogsaa som en Selvfølge Kravet om saadanne Omlægninger i Arbejdsforholdene, saa det ikke bliver Arbejderne, der skal betale Fremskridtene ved Arbejdsløshed, og den anden Part, som tager alle Fordelene.

Jeg har personlig faaet talrige Vidnesbyrd i den overstaaede Juletid om den opstaaede Nød som Følge af Kriseaarenes Arbejdsløshed, og jeg maa se det som en Nødvendighed, at der sker væsentlige Ændringer i det bestaaende System, hvis der ikke under dette kan ske en Forøgelse af de beskæftigedes Antal.

Løvrigt har vi i Danmark forberedt den Sikring af det demokratiske Samfundssystem, som synes mulig ved Ændringer i Landets Forfatning.

Man forbereder sig nu paa Gennemførelse af det Grundlovsforslag, som i Sommer fremkom fra Flertallet i Forfatningskommissionen.

Det konservative Parti, hvis Medlemmer medvirkede ved Udarbejdelse af dette Forslag, har med meget stort Flertal stillet sig bag Forslaget, og i Løbet af de nærmeste Maaneder kan dette ventes gennemført i Rigsdagen.

Partiet Venstre, som rummer store Modsætninger, har bevaret det forud indtagne Standpunkt: at være udenfor, naar Landets Forfatning skrives. Ved et Sæt Ændringsforslag, der paa visse Punkter er reaktionære, har Partiet søgt at samle sig om et moderniseret Standpunkt, men det har naturligvis ikke gjort Indtryk paa de tre Partier, der havde samlet sig om den af Tiden krævede demokratiske Udvikling og Styrkelse.

Med Grundlovssagen gaar vi om kort Tid ud i Valg og Folkeafstemning, og naar

Grundloven har faaet den endelige Stadfæstelse, kommer de nye Valg, hvor der skal vælges een Rigsdag af alle Vælgere, der er fyldt 23 Aar. En demokratisk Valgordning etableres med Adgang til Folkeafstemninger, men ogsaa en Ordning, der sikrer det danske Folk de Friheder, som her i Landet anses for Menneskerettigheder.

Jeg ser paa een Gang med Bekymring og Fortrøstning ind i det nye Aar. Jeg haaber, at de paabegyndte Bestræbelser for Forstaaelse og Samvirken imellem Nationerne og dermed for Sikring af Freden vil blive fortsat med heldigt Udfald, og jeg haaber, at Danmark fremdeles vil opleve en beskeden, men rolig fremadskridende Udvikling, saaledes som det stemmer med det danske folks Natur og Interesser.

Kilde

Rigsarkivet: Statsministeriet Thorvald Stauning, Embedsarkiv. 1929-1942 (0001+M01). Taler, artikler med videre.

Kildetype

Maskinskrevet manuskript

Tags

Nytårstale, Socialdemokratiet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/untitled-2>